

*Л.О. Сав'юк,
кандидат технічних наук, доцент, докторант,
Інститут економіки промисловості НАН України,
м. Київ, Україна*

*Ю.З. Драчук,
доктор економічних наук, професор,
Інститут економіки промисловості НАН України,
м. Київ, Україна*

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА У НАУКОВО-ВИРОБНИЧІЙ СФЕРІ

Анотація. У статті розглянуто основні складові процесу формування ефективної державної політики сприяння інноваційній діяльності суб'єктів науково-виробничої сфери. Проаналізовано характер впливу заходів інвестиційної політики держави на розвиток та становлення інновацій.

Ключові слова: інтелект, інтелектуалізація, економічний розвиток, інноваційна діяльність, державна політика.

Постановка проблеми та актуальність дослідження. Сьогодні у господарській діяльності країни пріоритетне місце посідають процеси, спрямовані на зростання частки інтелекту або інтелектуалізації. Зростає роль сфери освіти і науки в забезпеченні стійкого економічного розвитку та модернізації економіки у країнах із розвиненою економікою. Розширюються сфери застосування публічно-приватного партнерства як на національному, так і на міжнародному рівнях – від реалізації інфраструктурних проєктів до сфери науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (НДДКР) й упровадження інновацій. З огляду на наслідки економічних та соціальних явищ значення цього процесу зростає в оцінці наявних та нових можливостей формування економічної стратегії розвитку вітчизняних підприємств, зокрема підприємств промислової сфери.

У подоланні кризових явищ у національній економіці відбувається перехід до економічного укладу з механізмами утвердження знання як джерела зростання національного добробуту, збереження та примноження людського та інтелектуального капіталу країни, підвищення конкурентоспроможності України на глобальних ринках товарів та послуг. Необхідність впровадження інноваційних технологій у виробництво, здобутків академічних, зокрема гуманітарних, наук, де країна перебуває ще не на досить вдалих позиціях, зумовила потребу реформування освіти в Україні [1].

У новому Законі «Про освіту» (05.09 2017 року) освіта визнається як основа інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорука розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави. Згідно із пп. 25 п. 1 ст. 1 Розділу 1 «Загальні положення» згаданого Закону система освіти визнається як сукупність складників освіти, рівня і ступеня освіти, кваліфікацій, освітніх програм, стандартів освіти, ліцензійних умов, закладів освіти та інших суб'єктів освітньої діяльності, учасників освітнього процесу, органів управління у сфері освіти, а також нормативно-правових актів, що регулюють відносини між ними [2]. Згідно із прийнятим Законом введено поняття «освітня послуга», яку спрямовано на досягнення очікуваних результатів навчання.

Ефективність обраної моделі української освітньої системи може бути перевірена лише шляхом поетапної практичної реалізації за умови взаємодії держави, наукової спільноти та громадського суспільства під час використання наявного інтелектуального і промислового потенціалу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На сучасному етапі розвитку національної економіки в умовах активізації глобалізаційних та інтеграційних процесів, увагу до яких звернено зарубіжними дослідниками (для прикладу, польськими [3; 4]), саме величина інноваційного потенціалу та ефективність його використання зумовлюють потенційні можливості і горизонти зростання економічної системи.

Інноваційний потенціал, його розвиток та національні особливості (з аналізу наукових літературних джерел науково-виробничої та освітньої систем, для прикладу [5, с. 10]), представляється наявніс-

тю і збалансованістю ресурсів, рівень розвитку яких достатній для здійснення ефективної інноваційної діяльності, певною характеристикою здатності економічної системи до змін, поліпшення, прогресу на основі трансформації існуючих ресурсів у новий якісний стан, де ключове значення має саме людський потенціал, освіченість, компетентність, творчі можливості людей і умови їх реалізації. Саме знання стають головним джерелом конкурентних переваг в XXI ст.

Метою дослідження є аналіз сучасних тенденцій інноваційної діяльності суб'єктів науково-виробничої сфери. Потрібно також охарактеризувати вплив на інноваційну діяльність у науково-виробничій сфері з боку української держави, стан розвитку інноваційної діяльності у науково-виробничій сфері у країнах Євросоюзу.

Виклад основного матеріалу. Під виробничою сферою розуміється сукупність галузей матеріального виробництва, в яких створюються матеріальні блага – засоби виробництва та предмети споживання. До виробничої сфери також належить значна частина наукової діяльності, яка безпосередньо втілюється в матеріальних благах (проектні і конструкторські організації, експериментальні і науково-дослідні виробництва та лабораторії).

Розподіл праці, поява нових галузей і виробництв, перетворення науки в безпосередню продуктивну силу, трансформування матеріального виробництва в наукомістке виробництво створюють вельми умовний та динамічний кордон між виробничою та невиробничою сферами.

Особливу роль у розвитку інноваційного процесу відіграє держава, де суб'єктами інноваційної політики завжди є владні структури, що спеціалізуються на соціальному управлінні (предмет їх діяльності) шляхом впливу на суспільні відносини (об'єкт управління), які згідно із законом належать до компетенції владної структури (складають арсенал її прав, повноважень, відповідальності) і сприяють досягненню заздалегідь намічених цілей.

Об'єктом інноваційної політики є не інновації, а самі новатори (творці-науковці, конструктори, технологи тощо). Завдання держави в тому, щоб заохочувати проекти досліджень і розробок, які спрямовані на таку діяльність:

- 1) сприяють розширенню пропозиції підприємцями необхідних країні інновацій з урахуванням вимог міжнародного поділу праці, що оцінюються на тривалу перспективу;
- 2) спрямовані на економію ресурсів (енергетичних і сировинних) або освоєння нових їх видів;
- 3) відіграють ключову роль і мають стимулюючий вплив в окремих галузях;
- 4) призводять до створення інновацій, що згладжують або повністю усувають негативні наслідки використання колишніх методів виробництва та / або обладнання;
- 5) сприяють виконанню громадських завдань і вдосконалення інфраструктури у сфері охорони здоров'я, зайнятості, продовольства, постачання та обслуговування, зв'язку і транспорту.

Основними інструментами державної інноваційної політики в індустріально розвинених країнах є такі:

- 1) директивні заходи (патентне законодавство, стандартизація тощо);
- 2) надання послуг в інфраструктурних сферах (заохочення організацій, що займаються збором, обробкою і зберіганням інформації, реалізація патентів тощо);
- 3) пряме заохочення інноваційних проектів шляхом надання дотацій і укладення договорів;
- 4) стимулювання колективних і контрактних досліджень за допомогою створюваних для цієї мети інститутів;
- 5) непряме стимулювання (звільнення від податків, податкові знижки та інші види преференцій);
- 6) надання державних гарантій у разі здійснення ризикованих проектів і заходів.

Інноваційна діяльність ґрунтується на заздалегідь розробленій стратегії, тобто спланованій системі конкретних заходів законодавчого і організаційного характеру, спрямованих на досягнення заявлених цілей інноваційної політики. Ідеологія інноваційної стратегії полягає в окресленні можливих маршрутів, за якими, наприклад, буде скорочуватися сфера прямої державної участі в інноваційній діяльності та зростання сфери непрямої участі. Генеральною метою інноваційної стратегії є створення сприятливих умов для ефективного регулювання та розвитку основних напрямів інноваційної діяльності корпорацій, фірм і підприємств різних форм власності відповідно до цілей і завдань інноваційної політики держави.

Потужним інтелектуальним і технологічним потенціалом володіє Європейський Союз (ЄС), але з кінця XX ст. країни ЄС втрачають певні позиції в глобальному рейтингу конкурентоспроможності, що пояснюється відставанням країн співтовариства за інноваційними показниками. Недостатній рівень розвитку інноваційної діяльності призводить до зниження динаміки продуктивності праці та відставання за показником валового внутрішнього продукту на душу населення від США та Японії, що створило

системний ризик втрати конкурентного статусу європейських компаній на світовому ринку. Саме тому у XXI ст. ЄС стає одним із ініціаторів інноваційних стратегій сталого розвитку, інноваційний розвиток співтовариства стає головним стратегічним напрямом глобальної інтеграційної стратегії ЄС, економіка знань та інновації офіційно проголошені стратегічними пріоритетами ЄС протягом останніх двох десятиліть, зростає роль інноваційної політики. Інноваційна політика має стати дієвим інструментом відновлення економіки і механізмом, що забезпечить нарощування потенціалу промислового виробництва як основи економічного зростання ЄС у XXI ст.

ЄС у XXI ст. стає одним із ініціаторів інноваційних стратегій сталого розвитку, інноваційний розвиток співтовариства стає головним стратегічним напрямом глобальної інтеграційної стратегії ЄС, економіка знань та інновації офіційно проголошені стратегічними пріоритетами ЄС протягом останніх двох десятиліть, зростає роль інноваційної політики, що має стати водночас дієвим інструментом для кризового відновлення економіки і механізмом, що забезпечить нарощування потенціалу промислового виробництва як основи економічного зростання країн на теренах Європи у XXI ст.

У широкому розумінні «інноваційна діяльність» є процесом продукування і матеріалізації наукових знань та випереджального зростання наукового, професійно-кваліфікаційного і культурно-технічного рівня населення. Інноваційний тип розвитку характеризується створенням і використанням інформаційних ресурсів для виробництва нових продуктів (засобів виробництва і предметів споживання), розробки нових і вдосконалення існуючих технологій, методів організації й управління, способів надання послуг у соціальній сфері.

Інноваційний розвиток є неперервним процесом якісних змін у структурі виробництва і соціальній сфері в результаті створення, застосування й поширення нових знань, машин, технологій, матеріалів, видів енергії, форм і методів організації управління, підвищення рівня освіти і кваліфікації працівників. Ці заходи здійснені з метою досягнення економічної ефективності виробництва і підвищення рівня та якості життя населення.

Залежно від сфери застосування нових підходів та ідей інновації поділяються на такі:

- продуктові, що пов'язані з освоєнням нових видів продукції та послуг, які орієнтовані на попит;
- процесні, які направлені на освоєння нових технологій, вдосконалення технологічних процесів і методів виробництва існуючих товарів і послуг;
- ринкові (шляхом вироблення нових методів діяльності на ринку);
- організаційні (шляхом вдосконалення організаційних структур управління підприємствами).

У соціально-економічній системі інновація визначається як спосіб якіснішого й ефективнішого використання ресурсів. Завдяки комплексному розширенню інновація формує нову технологічну і соціально-економічну підсистему суспільства, що складається з галузей, які створюють інновації; галузей, які поширюють нові технології й поглиблюють їх економічні переваги; галузей, що виникають в результаті розвитку нового технологічного укладу [13].

Висновки. Інноваційне підприємництво передбачає організацію виробництва або послуг (наразі освітніх, науково-виробничих) з широким використанням інновацій. Результатом такої організації є новий (раніше не існуючий) товар (послуги) з принципово новими характеристиками, властивостями або навіть сферами використання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Производственная сфера // Экономический словарь. URL: http://abc.informbureau.com/html/idiecaianoaaiass_noada.html.
2. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради (ВВР), № 38–39, Ст. 380. 2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
3. Kozłowski A.R. The End of Globalization and the Challenges Civilization Face in the Post-Global Approach (Конец глобализации и вызовы, стоящие перед цивилизацией в пост-глобальном подходе). Global Economics: Past, Present & Future, eds. I. K. Hejduk, S. Bakalarczyk. Warsaw, 2013. P. 11–25.
4. Kozłowski A.R. After liberalism. The Challenges facing the Economic Policy in the Context of the Economic Crisis (После либерализма. Вызовы, стоящие перед экономической политикой в контексте экономического кризиса). The Key-Factors of Business and Socio-Economic Development During The Global Crisis, ed. J. Sepp, D. Frear, W. Taylor, Congress of Political Economists International. USA, 2009. P. 43–55.
5. Макаренко М.В. Оцінка інноваційного потенціалу як інструмент управління інноваційним розвитком регіону. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2011. № 3. Т. 1. С. 62–71.
6. Амоша О.І., Стариченко Л.Л., Череватський Д.Ю. Стан, основні проблеми і перспективи вугільної промисловості України: наук. доп. Донецьк, 2013. 44 с.

7. Амоша О.І., Драчук Ю.З., Залознова Ю.С. Застосування публічно-приватного партнерства у сфері інноваційного розвитку вугільної промисловості: колективна монографія. Інститут економіки промисловості НАН України. Київ, 2017. 195 с.
8. Драчук Ю.З., Сав'юк Л.О., Снітко Є.О. Якість вищої освіти і економічна конкурентоспроможність держави. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Педагогічні науки». 2016. № 6(303). Частина 3. С. 114–125.
9. Драчук Ю.З., Сав'юк Л.О. Прикладні аспекти розробки систем моніторингу якості вищої освіти. Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний університет імені Григорія Сковороди». Додаток 1 до Вип. 37, Том III: Тематичний випуск: «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». К.: Гнозис, 2016. С. 314–328.
10. Підприємництво як рушійна сила суспільного прогресу: матеріали круглого столу (Київ, 1 грудня 2016 р.); НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України». К., 2016. 84 с. URL: <http://ief.org.ua/docs/scc/1.pdf>.

Л.О. Сав'юк, Ю.З. Драчук. Развитие инновационной деятельности и предпринимательства в научно-производственной сфере. – Стаття.

Аннотация. В статье рассмотрены основные составляющие процесса формирования эффективной государственной политики содействия инновационной деятельности субъектов научно-производственной сферы. Проанализирован характер влияния мероприятий инвестиционной политики государства на развитие и становление инноваций.

Ключевые слова: интеллект, интеллектуализация, экономическое развитие, инновационная деятельность, государственная политика.

L. Savyuk, Y. Drachuk. Develop innovative activity and enterprise in scientific and production sphere. – Article.

Summary. The article considers the main components of the process of forming an effective state policy to promote innovation activity of subjects of the scientific and production sphere. The nature of the impact of measures of the state investment policy on the development and development of innovations is analyzed.

Key words: intellect, intellectualization, economic development, innovative activity, state policy.

УДК 330.3

В.Г. Станіславський,
аспірант кафедри бізнес-адміністрування та корпоративної безпеки,
Міжнародний гуманітарний університет,
м. Одеса, Україна

ВПЛИВ КРИПТОВАЛЮТ НА ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЮ БАНКІВСЬКОЇ ГАЛУЗІ

Анотація. У статті розглядаються проблеми ідейної орієнтованості різних криптовалют та їх систем, їх зв'язки між собою, динаміка розвитку та вплив на банківську галузь. На прикладі трьох найбільших за капіталізацією криптовалют буде розглянута помірна орієнтованість окремо як на загальний ринок, так і на банківський сектор. Зазначаються перспективи подальшого розвитку криптовалют та протоколів, на яких вони засновані.

Ключові слова: криптовалюта, Bitcoin, Ripple, Ethereum, смартконтракти, електронні гроші, цифрові валюти, віртуальні валюти, блокчейн, інтернаціоналізація, посередник, банківська галузь, криптовалютні протоколи.

Постановка проблеми. Нині фінансові системи окремих країн, як і інші сторони економіки, удосконалюються і прогресують у контексті розвитку глобалізації, поширення ІТ-технологій та загальної комп'ютеризації. Це сприяє появі нових фінансових інститутів, інструментів та форм взаємодії між людьми. Так, з'явилися аналоги традиційних валют – криптовалюта та різні протоколи, створені для анонімного та швидкого переказу грошей. Існування потреби в постійному моніторингу руху цих грошових одиниць виявляє сучасні тенденції грошово-валютних систем на світовому ринку. Особливо важливо простежити динаміку розвитку електронних грошей та їх взаємодії з банківською галуззю, оскільки це дасть змогу з'ясувати певні особливості сучасного фінансового сектору та пов'язані з ним інші соціально-економічні показники.